

Er zijn gebruiken die een taai leven hebben, zoals bijvoorbeeld het eten van Sint-Hubrechtsbrood op 3 november als bescherming tegen de hondsdelheid. Weliswaar verdween uit de Oostendse ether de welgekende roep van de visleursters :

SINT-HUBRECHTSBROOD ZIEN (1)

dat eigenlijk een afkorting is van het veel langere :

MOET ER NOG SINT-HUBRECHTSBROOD ZIEN (2) maar het gebruik bleef.

In sommige naoorlogse jaren stond het weleens op een laag pitje, maar telkens kwam toch ook weer een heropflakking.

In elk geval tot in 1978 liepen op die dag nog een paar meisjes met een mandevol Sint-Hubrechtsbrood in het Westerkwartier rond. Elders in stad werd naar het schijnt ook nog met broodjes aan de deur gebeld.

Het is op Sint-Hubertsdag stiller geworden op straat, maar daarom niet minder druk in de bakkerswinkels. De roep viel weg, maar de wijding en de verkoop van de glanzende broodjes bleef. Plichtsgetrouw trok ook nog in november 1979 de bakker of bakkersvrouw met de hulp van knecht of jongen naar de kerk om de manden met broodjes te laten wijden. Het gebruik zit nog steeds stevig in het zadel, want waar 's morgens vroeg de broodjes in flinke stapels voor het uitstalraam lagen waren ze enkele uren later om zo zeggens uitverkocht.

Bij navraag bleek dan ook dat nog heel wat mensen het Sint-Hubrechtsbrood nutten. voor sommigen moet dat op de nuchtere maag gebeuren, enkelen slaan een kruis voor ze eraan beginnen, een klein aantal consumeert de broodjes droog. Het gros van de ondervraagden verorbert ze echter zonder plichtsplegingen, goed geboterd, in vervanging van het traditionele ontbijt. Maar ze doen het allemaal met een idee van afweer tegen de hondsdelheid in het achterhoofd. De vraag stelt zich hier of de tegenwoordig veel voorkomende CANIS FAMILIARIS daar voor iets tussen zit.

Ook bleken vele mensen een broodje meer te kopen dan nodig, teneinde het gedurende het jaar als een bestendige bescherming in huis te hebben. Van één persoon hoorden we dat hij een Sint-Hubertsbroodje bewaart dat al twintig jaar oud is. Voor de meesten onder de bewaarders beschimmelt het brood niet en houdt het gans het jaar zijn kleur.

Te Oostende gebruikt men hiervoor nog altijd speciaal gebakken broodjes, een soort luxebroodjes, blinkend aan de bovenkant en rond (vierkantig met ronde hoeken als ze aan elkaar gebakken worden). Gewoon brood, zoals dat op veel andere plaatsen in West-Vlaanderen gebruikelijk is wordt in de Oostendse kerken niet voor wijding aangeboden.

Het wijden gebeurt in onze stad nog altijd in verschillende kerken. Sedert een tweetal jaren tracht men het geheel te centraliseren in de hoofdkerk, maar de wijkgebondenheid blijkt nog te groot. Net als vroeger was ook dit jaar het wijdingsuur in de hoofdkerk, half zeven. De bakkers stonden met hun "marchandise" binnen, niet meer in het portaal zoals voorheen. Wie laat er in de huidige sociale context nog iemand in de kou staan? In de H. Hartkerk mocht het wat later, daar ging de wijding door om kwart na zeven. Dat moet ergens verband houden met slaapgewoonten die waarschijnlijk van wijk tot wijk verschillen. Ook uit de kerk van het Hazegras kwamen omstreeks zeven uur een paar bakkersgasten naar buiten. De wijding verloopt dus nog zeer gespreid.

Uit de mond van een paar regelmatige bezoekers noteerden we ook enkele anecdoten. Zo bv. die van een zeer ijverig zieleherder die de wijding eerst na de kerkelijke dienst wilde doen, en hierdoor de bakkers in de kerk hield. Hij zorgde meteen voor een partij aangebrand baksel in de alleenstaande ovens en een reeks te laat geopende bakkerswinkels. Daar is uiteraard, de Bakkersbond tegen op gekomen. Of de pastoor die zo kwistig met zijn kwispel het gewijde water rondzegende dat de manden en hun inhoud er letterlijk van dropen. Het was met een onverkoopbare boven-

laag broodjes en sjagrijn in het hart dat de bakkers naar huis trokken. En dan die dame die zelfs haar kanariepietje Sint-Hubrechtsbrood voerde. De legende wil dat de nietgelovige Hubertus op zon- en feestdag ging jagen, maar zichtbekeerde nadat hij op zekere dag een hert met een kruis in het gewei ontmoette. Volgens invloedrijke Franse volkskundigen is deze vertelling toe te schrijven aan Sint-Eustachius, een Romeins officier uit de tweede eeuw. De feiten met betrekking tot dit gebeuren werden in de Middeleeuwen echter verwisseld en op rekening gebracht van Sint-Hubertus.

Naar VER ELST in zijn "FOLKLORISTISCHE TIJDSPIEGEL VAN BELGIE" (3) schrijft werd Sint-Hubertus geboren als zoon van Bertrandus, hertog van Aquitanië in 656. Toen er onenigheid ontstond tussen zijn vader en de koning van Frankrijk vluchtte Hubertus naar het Hertogdom Brabant. Hij huwde er de dochter van de graaf van Leuven. Na het overlijden van zijn echtgenote wijdde hij zich samen met Sint-Lambertus aan de verspreiding van het geloof en volgde deze laatste omstreeks 721 op als bisschop van Maastricht. Nadien bracht hij echter de zetel van het bisdom naar Luik over. Hij reisde ettelijke jaren al predikend het Vlaamse land af om op 30 mei 727 TER VOER te overlijden. Dit laatste was een riviertje dat later Tervuren zijn naam schonk. Op die plaats werd een kapel opgericht die nu nog bestaat. Zijn stoffelijk overschot werd later overgebracht naar het klooster van Sint-Andain, dat ongeveer op de plaats lag waar later het dorp Sint-Hubert ontstond. In 1626 verborgen de monniken het stoffelijk overschot zo goed dat het niet meer werd teruggevonden.

In tegenstelling met wat wel eens gezegd wordt heeft zich de verering van Sint-Hubertus vanuit het Vlaamse land over West-Europa verspreid. Eerst over Frankrijk en daarna over Duitsland

J.B. Dreesen.

De recente details werden opgetekend in de Slacht-, Nevel- of Bloedmaand van het jaar 1979, voor het geciteerde lees :

- (1) Ary Sleeks. Oude Oostendse feesten en gewoonten. Sint-Hubrecht. Blz. 132 en volgende.
- (2) Roland Desnerck. Oostends Woordenboek. Bijvoegsel. 1979. Blz. 35.
- (3) André VER ELST. Folkloristische tijdspiegel voor België. Blz. 280.

OVER OOSTENDSE VISLEURSTERS

Alle lof voor confrater Dreesen die een stuk geschiedenis over de "viswuuvers" in het voorgaande nummer optekende.

Spijtig genoeg werden twee onjuiste gegevens opgetekend die wel te wijten zullen zijn aan het al te vele van herinneringen van de "zegsvrouw".

1. De "vismijn" werd, onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog, in afwachting dat de herbouwde mijn er kwam, gehouden in de KOLENHANGARS (inderdaad !!!) van de firma J. LEGAEY, gelegen aan het Handelsdok.
2. Na herhaalde moeilijkheden met de visleursters werd hen door de Stad een voorlopige standplaats aangewezen, namelijk de puinen van de huizen tussen de Kapellestraat en de Lijnbaanstraat in de Ooststraat aan de kant van de richting Wapenplein. De Oostendse fotograaf Michael had er in de tijd nog een mooie foto van gemaakt.

J.H.K.